

Висновки. Обсяг іноземних інвестицій є одним з показників, які характеризують ступінь інтеграції країни у світову спільноту і залежить від привабливості об'єкта інвестування. Оцінка інвестиційної привабливості проводиться на рівні країни, галузі, регіону та підприємства.

Слід зазначити, що економіка України нині не може задовольнити вимоги західних інвесторів. Серед причин непривабливості українського інвестиційного клімату називають високий рівень інвестиційних, фінансових і політичних ризиків в Україні, високий рівень інфляції, нестабільність і недосконалість законодавства (за роки незалежності законодавство, що регулює іноземні інвестиції, змінювалось понад 10 разів), відсутність достовірної інформації про фінансово-економічне і соціально-політичне положення об'єктів інвестування, нерозвиненість фондового ринку, ускладнений режим доступу в країну, відсутність державних гарантій захисту іноземного інвестора, і законодавче затверджених методик з оцінки інвестиційних проектів.

УДК 65.012.45 (002)

ЛІТЕРАТУРА

1. Бланк И. А. Инвестиционный менеджмент: Учебный курс. — К.: Эльга-Н, Ника-Центр, 2001. — 448 ст.
2. Бутко М., Зеленський С., Акименко О. Сучасна проблематика оцінки інвестиційної привабливості регіону // Економіка України, 2005, № 11, С. 30—37.
3. Губарь Е. В. Удосконалення методів управління інвестиційною діяльністю підприємств харчової промисловості: Автореферат дис. канд. ек. наук: 07.03.2007. / Нац. ун-т харч. тех.-гій. К., 2007 — 35 с.
4. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність: Навчальний посібник. — К. Центр навчальної літератури, 2004. — 376 с.
5. Музиченко А.С. Інвестиційна діяльність в Україні: Навчальний посібник. — К. Кондор, 2005. — 406 с.
6. Статистичний щорічник Україна 2006 / За ред. О.Г. Осауленка. — К.: Державний комітет статистики України, 2007. — 522 с. <http://ukrstat.gov.ua/>

Надійшла до редколегії 20.02.2009

А.В. Гуренко

Донецький інститут залізничного транспорту

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ІНФОРМАЦІЙНИМИ РЕСУРСАМИ НА МАЛИХ ТА СЕРЕДНІХ НАУКОЄМНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Розглянуто актуальні проблеми управління інформаційними ресурсами на малих та середніх наукоємних підприємствах. Значну увагу приділено існуючим труднощам формування та обробки науково-технічної інформації. Визначено альтернативні варіанти розв'язання існуючих проблем. Наведено рекомендації щодо удосконалення системи управління інформаційними ресурсами на малих та середніх наукоємних підприємствах

Ключові слова: наукоємні малі та середні підприємства, джерела інформації, формування, обробка, інформаційні ресурси, доступ, аналіз, система управління

Вступ. У країнах з ринковою економікою дуже велику роль відіграють підприємства малого та середнього бізнесу, які діють у різноманітних сферах національного господарства. Це є наслідком того, що підприємства малого та середнього бізнесу (МСБ) найбільш чутливі до змін зовнішнього середовища й завдяки своєму динамізму забезпечують постійну генерацію нових ідей, розробку та швидке впровадження новітніх технологій та продуктів, швидке технічне переозброєння та реструктуризацію виробництва на новітній науково-технічній основі.

На сучасному етапі розвитку дуже важливою сферою національного господарства країни стає науковий сектор, рівень розвитку якого безпосередньо впливає на стан розвитку усіх видів господарської діяльності. В останні роки, у зв'язку з переходом на ринкові відносини вагому частину наукового сектора

Clause opens problems of management of information resources in conditions of the small and medium high technology enterprises. The significant attention is given to existing difficulties of formation and processing of the scientific and technical information. Alternative variants of the decision of existing problems are certain. Recommendations on perfection of a control system by information resources of the high technology small and medium enterprises are resulted

Key words: the high technology small and medium enterprises, sources of the information, formation, processing, information resources, access, the analysis, a control system

національного господарства країни зайняли наукоємні підприємства МСБ, основна діяльність яких передусім заснована на використанні інформаційних ресурсів.

Вітчизняні наукоємні підприємства МСБ працюють у різноманітних галузях господарства у сферах виконання наукових та лабораторних досліджень, розробки нових спеціалізованих обчислювальних пристроїв та систем автоматичного управління промисловими машинами, створення прикладного програмного забезпечення, надають послуги консультативного характеру, виконують науково-дослідні та дослідно-конструкторські розробки [2, 5].

Відмінною рисою наукоємних підприємств є велика потреба в якісному інформаційному забезпеченні процесу, що вимагає впровадження ефективної системи управління інформаційними ресурсами. Це пояснюється тим, що наукоємне підприємство концентрує

наукові розробки, проектування, виробництво, реалізацію і післяпродажний супровід своєї продукції. Причому українські підприємці в умовах сучасного ринку не тільки управляють підприємством, а й слідкують за інформаційним полем: досліджують поведінку конкурентів, оцінюють фінансову здатність партнерів та систему договірних відносин, розраховують вплив зовнішнього середовища на їх бізнес, формують маркетингову політику.

Отже, сучасні умови функціонування наукоємних підприємств — динамічні зміни кон'юнктури ринку та умов господарювання — призводять до підвищення ролі достовірної інформації, своєчасного забезпечення працівників якісними ресурсами. Тому головним резервом розвитку наукоємних підприємств МСБ перш за все є удосконалення процесу формування, накопичення, обробки та своєчасного оновлення інформаційних ресурсів.

Дослідження провідних учених А. Хоскінга, П. Хоукена, Дж. Несбіта, А. Еттингера підтверджують, що інформація стає стратегічним ресурсом. Завдяки активним дослідженням учених у науковій літературі виникла та активно поширюється нова категорія — «інформаційні ресурси». Однак більшість науковців дають лише кількісну оцінку цьому явищу (засобам, джерелам), визначають їх взаємозв'язок з іншими економічними поняттями і не приділяють уваги систематизації інформаційних ресурсів [3].

У зв'язку з тим, що обсяги потрібної інформації є дуже великими та мають тенденцію до швидких змін і зростання, на кожному наукоємному підприємстві повинна існувати певна система формування інформаційного забезпечення. Однак у сучасних умовах процес оптимізації системи управління інформаційними ресурсами ускладнюється неготовністю багатьох суб'єктів господарювання до адекватної оцінки інформаційних ресурсів як складової частини ринкової економіки, недостатньою зрілістю ринкових структур, а також відсутністю культури роботи з інформацією [7].

Постановка завдання. За таких умов виникають цілком закономірні питання: яким чином малим та середнім наукоємним підприємствам формувати, накопичувати та обробляти інформаційні ресурси, які інформаційні чинники впливають на прийняття оптимального управлінського рішення та загальну ефективність підприємницької діяльності. Наявність таких питань вимагає потребу у виконанні наукових досліджень, розробці та впровадженні відповідних теоретичних та практичних визначень і підходів стосовно системи управління інформаційними ресурсами на малих та середніх наукоємних підприємствах.

Ключовим питанням подальшого розвитку та підвищення ефективності функціонування наукоємних підприємств МСБ повинно стати визначення та ефективне розв'язання існуючих проблем у системі управління інформаційними ресурсами. Метою статті є систематизація існуючих проблем в управлінні інформаційними ресурсами на малих та середніх наукоємних підприємствах та розробка рекомендацій щодо їх усунення.

Результати. «Початковим імпульсом» безперервного відновлення та вдосконалення наукоємної продукції стають постійно зростаючі потреби суспільства в нових продуктах — техніці, технологіях, механізмах, що утворюють оборотні виробничі фонди, включаючи сировину, матеріали, паливно-енергетичні ресурси, запасні частини та ін. До динамічних елементів науко-

ємного виробництва належить науково-технічний потенціал, що містить закінчені розробки не тільки нових машин, приладів, конструкційних матеріалів і технологічних процесів, а й нових форм організації та управління. На цьому фоні сформувалася особлива категорія галузей промисловості, технологій та виробів, які одержали назву «наукоємних» або «високотехнологічних» (high technology) [7].

Специфічні особливості умов господарювання наукоємних підприємств формують визначену систему управління. Треба підкреслити, що наявність унікальних колективів з великою кількістю наукових співробітників та висококваліфікованих інженерно-технічних працівників, комплексний характер діяльності, політемічність досліджень та розробок, диверсифікованість і багатоасортиментність, паралельне створення якісно нової продукції із розробкою основних компонентів обумовлює формування особливої системи управління, в якій головним чинником стає наявність якісного інформаційного забезпечення.

Процес інформаційного забезпечення повинен охоплювати комплексне управління внутрішніми та зовнішніми інформаційними ресурсами - науково-технічною, технологічною, правовою, соціально-економічною та духовною інформацією. Розріненість, недостовірність та суперечливість інформації, недостатня швидкість її обробки, відсутність або низький рівень базових знань щодо систематизації інформаційних ресурсів, складність виявлення та узагальнення змін поточної внутрішньої та зовнішньої інформації погіршують інформативну складову управлінських процесів.

Існуючі труднощі управління інформаційними ресурсами пояснюються тим, що в умовах наукоємного підприємства МСБ важлива інформація найчастіше приховується, і складові технологічного процесу зберігаються у режимі конфіденційності. Тому патентна та науково-технічна інформація, як джерело взаємодії технічного та комерційного характеру, є недоступною в більшості випадків, що в свою чергу гальмує процес інформаційного обміну усередині та за межами діючої структури. Технічна інформація, що знаходиться в описах винаходів, на 75—80 % унікальна й не відтворюється в інших джерелах [6].

Слід визначити, що головними проблемами системи управління інформаційними ресурсами є низький рівень ідентифікації всіх власних інформаційних активів; відсутність ведення докладних записів про всі наявні інформаційні активи у відповідному реєстрі; відсутність системи оцінки кожного складового елемента інформаційних ресурсів; слабкий рівень налагодження методів роботи в мережі Інтернет; ігнорування значення корпоративної політики управління інформаційними ресурсами.

Альтернативним варіантом оптимізації управління інформаційними ресурсами є розробка ефективної технології збору, аналізу й поширення їх на вході та виході даних. Серед вхідних ресурсів слід враховувати інформацію про зовнішнє середовище: конкурентне оточення, рівень науково-технічного прогресу, існуючі патентні та раціоналізаторські пропозиції, потенційні та цільові групи клієнтів, рівень економічної та політичної ситуації. Вихідними даними системи слід вважати показники ефективності проекту, рекомендації щодо проектів, спеціалізовані форми та звіти.

Однак більшість українських наукоємних підприємств МСБ при проектуванні системи збору інформації виходять тільки з наявних наробок, сил і засобів, що призводить до непродуктивних витрат на пошук потрібної інформації, знижує продуктивність праці і, як результат впливає на ефективність діяльності підприємства в цілому.

Процес оптимізації системи управління інформаційними ресурсами повинен мати у собі систематизовану розробку та погодження критеріїв оцінки ефективності управління, що будуть містити показники кількості, якості зібраної інформації, відповідність потребам користувачів. Необхідними умовами є визначення принципів управління наукоємними підприємствами МСБ. На думку автора, з метою удосконалення системи управління інформаційні ресурси наукоємних підприємств МСБ слід поділити на три групи.

Перша група — інформаційні ресурси, які існують в інформаційній системі наукоємного підприємства. Такі ресурси вже є і будуть вимагати лише узагальнення та систематизації.

Друга група — інформаційні ресурси, які залучаються за рахунок власних коштів підприємства: програми для ЕОМ, докторські та кандидатські дисертації, науково-технічні рішення та інноваційні проекти. Ця група буде передбачати формування кошторису на придбання даних, пошук достовірних джерел; процес отримання, узагальнення та систематизації.

Третя група — інформаційні ресурси, що збираються штатними працівниками самостійно, а саме: монографії, наукові збірники, результати НДОКР, промислові зразки, нерозв'язані технологічні проблеми та ін. Визначені ресурси можуть бути отримані за допомогою польових та кабінетних засобів пошуку. При цьому необхідно адекватно оцінювати отриману інформацію і враховувати фактори ризику.

Окрім того є доцільним проведення попереднього аналізу з одночасним визначенням існуючих проблем. З боку працівників повинно бути розглянуто такі блоки питань: мета і завдання збору, обробки та формування визначених інформаційних ресурсів; наявність інформаційних ресурсів; групи потенційних користувачів, а також можливі опоненти; ресурси, що виділяються на формування інформаційних ресурсів. Слід зауважити, що згрупована інформація має задовольняти таким вимогам:

забезпечувати адекватність змісту зовнішньої (документальної) і внутрішньої (комп'ютерної) форми зберігання інформації про об'єкти чи процеси; надавати можливість єдиного або одночасного процесу корегування декількох однакових баз даних, що зберігаються у різних базах підприємства; поєднувати мінімальну надлишковість інформації з одночасною зручністю архівування даних; забезпечувати простоту доступу із одночасним захистом від несанкціонованого доступу до інформаційних ресурсів.

Оптимізована система управління інформаційними ресурсами повинна відповідати визначеними принципами, а саме:

зіставляти функціональні можливості підприємства — існуючі та планові;

враховувати технічні характеристики та можливості — надійність інформаційних систем, здатність відновлення збоїв обладнання, наявність систем архівування та резервного копіювання даних, засобів захисту інформаційних ресурсів, інтеграція із зовнішніми системами;

зіставляти сукупну вартість володіння інформаційними ресурсами — прями та непрямі витрати;

формувати комплекс стандартів системи управління — підтримка інформаційних ресурсів з урахуванням стійкості відношень та стану сучасного ринку.

Слід підкреслити, що керівництву підприємств треба передбачати допущення та перешкоди в процесі формування інформаційних ресурсів — недбале ставлення до відновлення та актуалізації інформації, що приводить до швидкого погіршення її якості та надійності.

Висновки. Головним результатом діяльності наукоємних підприємств МСБ є нова нестандартна ідея, яка вимагає належної обробки та втілення в наукоємну продукцію, а також успішну комерціалізацію. Критичним чинником за таких умов є пошук та використання різноманітних інформаційних ресурсів. Застосування ефективних підходів у системі управління інформаційними ресурсами дозволить зайняти та утримувати стабільні позиції на ринку; забезпечити високий рівень віддачі від вкладених коштів та зміцнити позиції підприємств у переговорному процесі; створити позитивний імідж, привабливий для партнерів, інвесторів та клієнтів.

Для отримання ефективних результатів в сфері управління інформаційними ресурсами необхідно визначити систему методів, що забезпечать підвищення продуктивності праці та ефективності системи управління. Альтернативним рішенням для наукоємних підприємств МСБ є ідентифікація всіх власних інформаційних активів; ведення докладних записів про всі наявні інформаційні активи у відповідному реєстрі й періодично здійснювати його ревізію; охорона власних інформаційних ресурсів із використанням найбільш адекватних правових механізмів; оцінка кожного складового елемента інформаційних ресурсів; забезпечення становища, при якому відбувається комерціалізація нових продуктів, у тому числі за допомогою нових маркетингових заходів, які не будуть піддавати ризикам інформаційні ресурси підприємства; налагодження методів роботи через мережу Інтернет; розробка та дотримання корпоративної політики та практики стосовно обробки та управління інформаційними ресурсами.

Комплекс запропонованих заходів повинен припускати:

створення інформаційної бази наукоємних технологій, що полегшить пошук об'єктів виробництва та технологій для забезпечення процесу просування власних продуктів і технологій;

актуалізацію інформації про діючі галузеві науково-технологічні центри та її систематизацію в Інформаційному банку даних;

організацію постійно діючої площадки в мережі Інтернет;

сприяння трансферту технологій і залученню інвесторів.

Виконання запропонованих рекомендацій, оптимізованих до нових умов господарювання, дозволить керівництву малих та середніх наукоємних підприємств розв'язати існуючі проблеми в системі управління інформаційними ресурсами, що в свою чергу приведе до підвищення ефективності діяльності підприємств. Подальший розвиток системи управління зробить інформаційний ресурс ефективним інструментом національної інноваційної системи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Долгоруков Ю. Структура власності підприємств малого бізнесу та її вплив на регіональну економіку / Ю. Долгоруков, Н. Редіна, О. Кужман // Економіка України. — 2006. — № 9. — С. 34—39.

2. Закон України «Про науково-технічну інформацію» від 25.06.93 // Закони України / Верховна Рада України; Ін-т законодавства. — К., 1996. — Т.5. — С. 191—200.

3. Максимов В.И., Качаев С.В., Корноушенко Е.К. Анализ и управление в нестабильной среде // Банковские технологии. — 1999. — № 3. — С.32—38.

4. Малий та середній бізнес в Україні: рекомендації з політики розвитку за результатами роботи першої Всеукраїнської міждисциплінарної конференції [«Бар'єри та можливості розвитку малого та середнього бізнесу в Україні»], (Київ, 14—15 лютого

2005 р.). — Київ: Навч.-методич. центр «Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні», 2005. — 24 с.

5. Михайловська О. «Європейський парадокс» інноваційного розвитку: уроки для України / О. Михайлівська // Економіка України. — 2006. — № 9. — С.80—85.

6. Норенков И.П., Кузьмик П.К. Информационная поддержка наукоемких изделий. CALS-технологии. — М.: Изд-во МВТУ им. Н.Э. Баумана, 2002. — 257 с.

7. Петрина М. Базові умови створення інноваційної моделі розвитку економіки України / М. Петрина // Економіка України. — 2006. — № 8. — С. 35—40.

Надійшла до редколегії 20.02.2009р.

УДК 331.101.38

М.В. Даневич, асп.
Кіровоградський національний
технічний університет

**КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ПІДПРИЄМСТВА
В УМОВАХ ВИКЛИКІВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

Розкрито та поглиблено уявлення про сутність конкурентоспроможності працівників. Розроблено концепцію щодо підвищення та підтримання конкурентоспроможності працівників підприємства в умовах посилення впливу глобалізації. Запропоновано рекомендації менеджерам стосовно збереження конкурентоспроможних працівників підприємства в період економічної кризи.

Ключові слова: конкуренція, конкурентні переваги, конкурентоспроможність, глобалізація, криза

Conception of essence of competitiveness of workers has been bared and extended. The concept of increase and support of workers' competitiveness of the enterprise in the conditions of strengthening of the influence of globalization has been worked out. Recommendations to the managers conformably to the preservation of workers' competitiveness of the enterprise for a period of economic crisis have been suggested.

Key words: competition, competitive advantages, competitiveness, globalization, crisis

Вступ. Ринкові умови господарювання та входження України у світовий економічний простір принесли вітчизняним підприємствам як багато нових цікавих можливостей для розвитку, так і чимало викликів та ризиків. Загострення міжнародної конкуренції, посилення впливу глобалізаційних процесів, наступ світової економічної кризи змушує менеджерів не тільки турбуватися про конкурентоспроможність підприємств, а й віднаходити способи їх «порятунку» у складних економічних умовах.

Світовий досвід переконує в тому, що будь-які успіхи сучасного підприємства пов'язані, передусім, з наявністю високопрофесійної команди, конкурентними перевагами працівників в знаннях, навичках, досвіді, вміннях опрацювати і створювати нову інформацію. В умовах конкурентного середовища втрати конкурентних переваг персоналу означають для підприємства значно більше, ніж втрати фізичного капіталу, якщо мати на увазі перспективи інноваційного та економічного розвитку підприємства. Тому в нових умовах господарювання, враховуючи чинники міжнародної конкуренції та глобалізації, особливої уваги з боку і теорії, і практики, потребують питання забезпечення конкурентоспроможності персоналу підприємства, способи її

підвищення та підтримання. В кризових умовах набувають також актуального значення проблеми збереження конкурентоспроможних кадрів.

Формування конкурентоспроможного персоналу підприємства присвячують свої наукові праці такі зарубіжні автори, як Друкер П., Портер М., Стрикленд А., Фатхутдінов Р.А. В Україні ці питання активно досліджують Д.П. Богиня, Семикіна М.В., Лісогор Л.С., Грішнова О.А. та ін. Між тим в умовах загострення кризової ситуації в країні, посилення глобалізаційного впливу на діяльність вітчизняних підприємств питання забезпечення та збереження конкурентоспроможності працівників виявляються все ще недостатньо дослідженими.

Постановка завдання. Метою статті є розробка концептуальних підходів щодо забезпечення конкурентоспроможності працівників підприємства в умовах прояву впливу глобалізації та загострення кризової ситуації в економіці країни. Для реалізації такого завдання автором на основі аналізу наукових джерел визначено сутність конкурентоспроможності працівників, розроблено концепцію щодо підвищення та підтримання конкурентоспроможності працівників підприємства в умовах посилення впливу глобалізації, запропоновано рекомендації менеджерам стосовно

© М.В. Даневич, 2009